

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laeiksi eräiden opetusministeriön hallinnonalan lakien väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 16 päivältä lokakuuta 1981 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 169.

Valiokunnassa ovat asiantuntijoina olleet kuultavina hallitussihteeri Marjatta Lehtinen opetusministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Heikki Seppälä valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Mauri E. Virtanen kouluhallituksesta, pääsihteeri Reijo Kauppila Suomen Kansanopistoyhdistys ry:stä, toiminnanjohtaja Timo Toiviainen Kansalais- ja työväenopistojen liitto ry:stä ja puheenjohtaja, opintojohtaja Osmo Valtonen opintokeskusten yhteistoimikunnasta. Lisäksi Suomen Kunnallisliitto on toimittanut valiokunnalle kirjallisen kannanoton.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eräisiin opetusministeriön hallinnonalan valtionapulakeihin sisällytetään säännökset, joiden mukaan valtionapua uuden henkilöstön palkkaamisesta aiheutuviin kuluihin myönnetään vain tulo- ja menoarviossa asetettavien enimmäismäärien rajoissa. Tarkoituksena on, että kansanopistojen, kansalais- ja työväenopistojen sekä opintokeskusten valtionapuun oikeuttavan henkilöstön määrällistä kasvua voidaan, milloin siihen on aihetta, nykyistä paremmin ennakolta säädellä. Lainmuutokset on tarkoitettu koske-

maan vuosilta 1982 ja 1983 myönnettäviä valtionapuja.

Valiokunnan tiedossa on, että valtiovarainvaliokunnan tarkoituksena on ehdottaa vuoden 1982 tulo- ja menoarvion asianomaisen momentin perusteluja muutettaviksi siten, että luento- ja tuntiopetuksen vähentämiseksi saadaan lukuvuoden 1982—83 alusta hyväksyä valtionapuun oikeuttaviksi 20 uutta henkilöä kansalais- ja työväenopistoihin. Valiokunta katsoo, että vastaisuudessa olisi otettava huomioon myös kansanopistojen ja opintokeskusten henkilöstötarpeet.

Edellä lausutun perusteella ja ottaen huomioon hallituksen esityksen perusteluissa mainitut valtiontaloudelliset syyt valiokunta katsoo voivansa puoltaa ehdotettuja lainmuutoksia. Valiokunta ehdottaa kuitenkin, että ensimmäisen lakiehdotuksen johtolauseeseen ja kunkin lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen tehdään muodollinen korjaus.

Edellä olevaan viitaten valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kansanopistojen valtionavusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään kansanopistojen valtionavusta 29 päivänä elokuuta 1969 annettuun lakiin (556/69) väliaikaisesti uusi näin kuuluva 6 a §:

6 a §
(Kuten hallituksen esityksessä.)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan myönnettäessä valtionapua kansanopistojen toiminnan menoihin vuosilta 1982 ja 1983.

2.

Laki

kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta 21 päivänä syyskuuta 1962 annettuun lakiin (521/62) väliaikaisesti uusi näin kuuluva 3 a §:

3 a §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan myönnettäessä valtionosuutta ja -avustusta kansalais- ja työväenopistojen käyttökustannuksiin vuosilta 1982 ja 1983.

3.

Laki

opintokeskusten valtionavusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään opintokeskusten valtionavusta 30 päivänä toukokuuta 1975 annettuun lakiin (398/75) väliaikaisesti uusi näin kuuluva 2 a §:

2 a §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan myönnettäessä valtionapua opintokeskusten toiminnan menoihin vuosilta 1982 ja 1983.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 1981

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ekorre, varapuheenjohtaja Karhuvaara ja jäsenet Aaltonen, Ala-Kapee, Astala, Holvitie, Itälä, Lahti-

Nuuttila, Louvo, Norrback, Pekkarinen, Ronkainen, Saukkonen, Toiviainen, Ursin ja Väänänen.

Vastalause

En voi yhtyä valiokunnan enemmistön kantaan lakiesitysten hyväksymisessä. Vaikka lakiesitykset ovat periaatteessa oikeansuuntaisia, ei

lakiehdotusten sisältämää asiaa voida mielestäni ilman opetukseen liittyviä riskejä toteuttaa mietinnön edellyttämällä tavalla.

Lakiesitysten valmistelussa on se puutteellisuus, ettei kansanopistoille, kansalais- ja työväenopistoille eikä opintokeskuksille ole annettu minkäänlaista mahdollisuutta esittää vuotta 1982 varten uusien opettajainten perustamista. Kategorisesti on vain todettu, että henkilöstöstä aiheutuviin kustannuksiin annetaan valtionapua valtion tulo- ja menoarviossa olevan enimmäismäärän rajoissa. Kun tällaista säädöstä laadittaessa ei myöskään valtion tulo- ja menoarvioon ole otettu määrärahaa uusien toimien perustamiseen, on tilanne mielestäni epäoikeudenmukainen, vaikka hallitusryhmien välisissä neuvotteluissa kansalais- ja työväenopistoihin onkin valtion vuoden 1982 tulo- ja menoarvioon hyväksytty valtionapuun oikeutaviksi 20 uutta henkilöä.

Mielestäni nykyinen järjestelmä, jonka mukaan valtiovarainministeriö jokaisen toimen osalta voi sanoa ratkaisevan sanansa, on ollut riittävän hyvin kontrolloitu. Yhtään tointa ei ainakaan viime vuosina ole perustettu ilman valtiovarainministeriön hyväksymistä. Tätä järjestelmää olisi mielestäni voitu jatkaa siihen saakka, että uuteen olisi voitu perustellusti siirtyä. Tämä puolestaan olisi edellyttänyt, että lakiesityksen sisältämällä opetusaloilla olisi ollut ainakin vuosi aikaa suunnitella henkilökunnan lisäyksen tarvetta ja esittää perustellut esityksensä opetushallinnon virkamiehille, jotta valtion tulo- ja menoarvioon olisi voitu

suunnitellusti esittää henkilökunnan lisäyksen tarve. Nyt valiokunnan mietinnössä olevalla järjestelyllä on kansanopistoilta ja opintokeskuksilta tyystin leikattu pois mahdollisuus henkilökuntansa lisäämiseen vuoden 1982 aikana.

Mikäli valtiontalouden hoitoon tarvittavan rahan määrän ennustettavuutta on tahdottu parantaa, on siinä onnistuttu suunnilleen yhtä hyvin kuin jos lakeja ei olisi lainkaan säädetty. Lakien avulla ei voida vähentää palkkauskustannuksia, niin kuin saattaisi kuvitella, opetushenkilöstön osalta. Tuntiopettajajärjestelmä nielee saman rahamäärän joka tapauksessa, mikä olisi kulunut vakinaisemmankin henkilöstön palkkaukseen. Lisäksi lait kaksi-vuotisia aiheuttavat vain epävarmuutta oppilaitoksissa.

Toivottuun lopputulokseen mielestäni päästäisiin säätämällä lait pysyviksi. Silloin opetusta voitaisiin tempoilematta suunnitella pitkällä tähtäyksellä. Opetusalan laitokset tietäisivät uudet, perustettaviksi hyväksytyt toimensa ja valtionhallinto niihin tarvittavan rahamäärän.

Edellä esitettyyn viitaten kunnioittavasti ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus hyldättäisiin.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 1981

Olavi Ronkainen

